

УДК 37.013.73

Особистість як основний цільовий орієнтир гуманітарної сфери

Фіалко Н.А., молодший науковий співробітник Інституту вищої освіти
Національної академії педагогічних наук України.

Абсолютним пріоритетом гуманітарної сфери загалом і освіти зокрема є реалізація творчого потенціалу особистості. Людина має статус ключової цінності тому, що саме її сутнісний потенціал постає безальтернативною основою суспільного розвитку. Основним цільовим орієнтиром сучасної освіти є особистість, яка мислить вільно і толерантно, спроможна до усвідомленого етичного вибору з-поміж різних альтернатив духовного і творчого розвитку.

Ключові слова: особистість, гуманітарна сфера, цільовий орієнтир, світоглядна культура, креативність, інновації, діалог.

Постановка проблеми. Розробка категорії «особистість» належить до безперечних пріоритетів сучасної філософської думки. Основна світоглядна інтрига полягає в онтологічному статусі особистості: в ній знаходить свою мету як суспільство, так і сам індивід. Де-факто особистість – це точка перетину і функціональної взаємодії людини та суспільства [11, с. 48].

Гуманістична парадигма обстоює необхідність вільної, творчої, відповідальної особистості, котра володіє світоглядним кругозором, професійною компетентністю і дотримується високих моральних стандартів [9, с. 470]. У наш час повноцінний розвиток особистості розвивається лише за умови наявності буттєвої свободи, рефлексії, креативності та інновацій. Кожен із зазначених чинників є імперативним, необхідними водночас креативним, оскільки потребує взаємопотенціюючого доповнення інших детермінативних факторів.

Мета статті. Стаття присвячена дослідженню особистості як основного цілісного орієнтиру гуманітарної освіти. Категорія «особистість» є ключовою в теорії і практиці гуманізації освіти, в гуманістичній філософії освіти. Дослідження проблематики особистості сприяє генеруванню знань про гносеологічний, аксіологічний, творчий, комунікативний та художній потенціали індивіда.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів. Не вдаючись до детального аналізу загальноприйнятих уявлень

про світоглядну культуру особистості та її роль у житті людини, звернемо увагу лише на особливості її реструктуризації за сучасних умов методологічного плюралізму і в контексті реформування гуманітарної освіти. В даному разі доречно виходити з принципу єдності і взаємозумовленості методологічного та світоглядного компонентів інтелектуальної культури, під якою слід розуміти науково-теоретичну складову духовної культури.

Поняття «світогляд» тривалий час уподібнювалось системі поглядів на навколишній світ, суспільство і людину. Воно мало статус стрижня індивідуальної і суспільної свідомості, вбирало в себе окрім знань ще й переконання, ідеали, емоційно-вольові елементи психіки людини тощо [8, с. 112]. Теоретичною основою світогляду, його ядром вважалась філософія, яка інколи навіть ототожнювалась зі світоглядом. Щоправда, таке ототожнення стосувалося лише марксистської, діалектико-матеріалістичної філософії.

Сучасний період еволюції світоглядної культури вітчизняної студентської молоді і педагогів характеризується як складний, важливий і необхідний процес зламу традиційної форми і становлення нової теоретичної моделі світорозуміння. Сьогодні в свідомості студентів і педагогів відбувається концептуальне зіткнення і протистояння різноманітних ідей, поглядів, принципів. У цьому контексті актуалізується потреба створення потужного інноваційно-інформаційного поля, здатного впливати на цей процес без тиску, толерантно, враховуючи особливості тих «ідолів» (Ф. Бекон), що в минулому значною мірою визначали характер і зміст світоглядних орієнтирів.

Тоталітарному суспільству було органічно притаманне клішоване мислення як наслідок суперечності між філософією та політичною практикою. Це породжувало своєрідне «роздвоювання» свідомості людей, які бачили і розуміли принципове неспівпадіння, суперечності між декларованим та реальним. Ще одна особливість стосується самого змісту мислення, тобто світоглядних засад, наповнених поняттями і уявленнями, що відповідали рівню розвитку науки XIX століття, були адекватними епосі

«машинної цивілізації». Істотним недоліком була та обставина, що в методиці формування світогляду панував антигуманний утилітарно-ідеологічний підхід, за якого студентам нав'язувались ідеї і погляди апологетичного і псевдонаукового характеру засобами «казарменної педагогіки». Як результат – відбувалася деформація особистості, втрата сенсу існування, свідомість молоді охоплювала соціальна апатія, втрачався інтерес до навчання тощо.

Натомість лише реальна демократизація і гуманізація суспільного життя становить об'єктивну основу осмислення особистістю своєї національної та громадянської ідентичності. Вона не заперечує неухильності впливу ідеологічного та політичного чинників, проте дає можливість індивіду усвідомити свою творчу сутність і соціальну значущість.

Категорія «особистість» є ключовою в теорії і практиці гуманізації освіти, в гуманістичній філософії освіти. Дослідження проблематики особистості сприяє генеруванню знань про гносеологічний, аксіологічний, творчий, комунікативний та художній потенціали індивіда. Серед усіх природних задатків людини як особистості провідне, визначальне значення як для індивідуального, так і суспільного становлення має її пізнавальний потенціал [12, с. 76-77].

Йдеться про пріоритетність розвитку інтелекту в процесі освіти, про культивування когнітивної компетентності. На особливу увагу заслуговує інтелектуальний розвиток як основа духовної сфери людини і її професійної підготовки. Інтелект є не лише цінністю освіти й суспільства, а й ресурсом, який можна споживати і поновлювати. Для досягнення мети гуманізації необхідний випереджальний розвиток інтелекту, оскільки процес гуманізації бере початок в свідомості і безпосередньо пов'язаний з інтелектуальним розвитком суспільства. В розвиткові інтелекту зацікавлені як індивід, так і суспільство в цілому, якому ще належить усвідомити, що максимальний розвиток його інтелектуального потенціалу можливий лише за умови вільного розвитку кожної особистості – зокрема і насамперед її інтелекту.

Гуманізація пізнання і гуманізація освіти передбачає реалізацію творчого потенціалу людини і суспільства. Провідну роль у процесі творчої пізнавальної діяльності відіграють рефлексійні механізми мислення, які мають найбільш істотне значення для розвитку особистості в процесі навчання і виховання в сучасних умовах. Гуманістична освіта рефлексійна в цілому, оскільки гуманізація вимагає постійного переосмислення її педагогічних основ. Проблема рефлексійних механізмів мислення знаходиться в епіцентрі гуманістичної філософії, оскільки рефлексія надає мисленню особистісного забарвлення, виводить індивіда засобом самопізнання до самовиховання й саморозвитку, врівноважуючи освітні системи в інтелектуальному полі культури.

Скерування інтелектуальних здібностей на самопізнання призводить до гуманізації освіти, до актуалізації духовного потенціалу особистості [16, с. 86-87]. Досягнення такої мети неможливе за відсутності ефективних, дієвих методологічних знань, умінь і навичок. Парадигма «вчити вчитися» узгоджує інтелект і душу особистості, врівноважує генезис людини. Самопізнання, озброєне ефективним методом, забезпечує найбільш глибоке і адекватне проникнення людини в предмет дослідження і спосіб життєдіяльності.

Сфера освіти – це динамічне осереддя формування творчих здібностей індивіда. Саме тут відбувається перенесення цілепокладаючих акцентів на людину – на її творчість, розум, уяву, волю [7, с. 17]. У світі, який динамічно розвивається і трансформується, в якому стан хаотичності й нестабільності стає атрибутом і необхідною передумовою нового світопорядку, вкрай необхідно формувати здатність до нестандартних, якісно нових рішень і дій. За таких умов вирішального значення набуває ефективність, спосіб і стиль мисленнєвих процедур, які утворюють багаторівневу, ієрархічно організовану цілісність взаємозалежних елементів [5, с. 127-128].

У сучасних процесах гуманізації освіти в умовах динамічних суспільних перетворень визначальна роль належить інтелекту, який визначає здатність орієнтуватися в нестандартній ситуації. Рефлексійність індивіда

скеровує його особистісний розвиток. Рефлексійність системи освіти проявляється як зворотний зв'язок, перманентна діагностика процесу освіти, що забезпечує його стійкість і цілеспрямованість в умовах трансформаційного суспільства.

Втім, останнім часом чимало фахівців пропонують замінити ідею активізації навчання, спрямовану на якийсь продукт, цільовим пріоритетом діалогу, свободи, саморозвитку тощо. Серед форм навчання особливого значення набуває гра, оскільки вона ефективно сприяє розвитку особистості. У працях, присвячених проблематиці гуманістичної філософії, помітним є зміщення акцентів з інтелектуальної сфери на емоційну. Увага також акцентується на необхідності не лише й не стільки пізнавальної, скільки творчої активності.

Освіта завжди була спрямована на розвиток особистості, на формування її духовності, творчих здібностей, естетичного світосприйняття та етичного відношення до дійсності. На переконання Платона, надавати всім однакову освіту не слід: учнів треба навчати відповідно до їхніх здібностей. Платонівську концепцію освіти часто відрекомендують аристократичною.

Натомість Аристотель вважав, що всі люди мають бути якомога більш підготовленими до життя: кожному індивіду потрібно допомагати розвивати здібності, необхідні для вирішення відповідних завдань.

М. Монтень обстоював тезу неможливості ефективного засвоєння готових істин, про достеменність яких учні не можуть судити апріорі. Навчання покликане допомогти сприймати світ рефлексійно і критично, аби на підставі таких спостережень робити самостійні судження, які адекватно віддзеркалюватимуть дійсність і слугуватимуть підвищенню якості життєдіяльності.

На думку Ж. Ж. Руссо, основне покликання вчителя полягає у виявленні й розвитку обдарованості учнів, у спонуканні їх до набуття важливого соціального досвіду.

Г. Спенсер доводив, що акцент на запам'ятовуванні текстів український шкідливий, оскільки він пригнічує творчу активність і шкодить самостійності мислення.

В світоглядній системі І. Канта ключовою функцією освіти є вдосконалення людської природи. Основними завданнями при цьому визнавалася потреба дисциплінувати думку; культивувати знання, необхідні в людському суспільстві; моралізувати, тобто сприяти утвердженню етично прийнятної, оптимальної мети.

Значення, в якому поняття «освіта» вживається нині, утвердилося наприкінці XVIII століття під впливом діяльності І. Гете, І. Пестолоцці та неогуманістів, які на відміну від просвітників розуміли освіту як духовний процес формування особистості. Освіта в цьому розумінні покликана створювати умови для розвитку людини як освіченої і духовної істоти. Вона виконує цивілізаційну (економічну, соціальну, гуманітарну і культуротворчу) функцію в суспільстві, є процесом засвоєння накопиченого людством знань, навичок і вмінь для виконання соціально значущих функцій.

Постулюючи наявність у кожної людини «відчуття неповноцінності» та «механізмів компенсації», А. Адлер та Е. Фромм вважали, що індивід під впливом зазначених факторів отримує можливість максимально актуалізувати свою сутність. Він змушений постійно переглядати і коригувати шляхи розвитку, керуючись ідеальним образом-проектом належного буттєвого формату. У результаті особистість набуває ознак самодетермінуючого суб'єкта.

З наростанням глобалізаційних процесів і переходом до нових науково-інформаційних технологій відбувається зміна самої парадигми людського прогресу. Його сутністю, основним виміром і основним важелем стає розвиток особистості, людський розвиток як такий. Саме ця обставина буде визначати конкурентоспроможність кожної країни на оглядову перспективу. Ось чому сфера освіти, що найбільшою мірою детермінує рівень розвитку людини, має стати загальнонаціональним пріоритетом. Іншим ключовим

завданням повинна стати модернізація освіти відповідно до вимог ХХІ століття і потреб української державності.

Метою і змістом освіти є формування, культивування особистості, котра покликана бути всебічно розвиненою, повноцінною, добросовісною та володіти іншими чеснотами. Для творення і відтворення інноваційної, творчо-суб'єктної системи освіти необхідна її нова філософія, в якій свідомість і суб'єкт – первинні [2, с. 242].

Створення умов для самоактуалізації особистості можливе лише під егідою нової моделі освіти, інтегрованої з глобальними модернізаційними процесами. Реалізація на практиці належної, адекватної потребам сьогодення гуманістичної парадигми освіти має здійснюватися в процесі подолання негативних наслідків авторитаризму: по-перше, «гвинтикової» моделі навчального процесу, в межах якої студент розглядається лише як об'єкт, по-друге, монополізму держави в освітній політиці, по-третє, тотальної заідеологізованості навчання і виховання, яка має на меті насамперед уніфікацію і нівелювання особистості [3, с. 24].

В епіцентрі освіти має перебувати не просто людина, а особистість, котра спроможна до самотворчості, самонавчання і самокритики. Як аргументовано доводить В. Кремень, «вчитель повинен орієнтуватися на конкретну дитину з її здібностями, талантами, психологічними та іншими особливостями, а не зачісувати всіх під один гребінець» [5, с. 16].

Дотепер організація навчання і виховання у вищій школі виходила з необхідності сформувати фахівця, котрий найліпше відповідає вимогам виробництва, яке – в свою чергу – вважалось вирішальною причиною для отримання освіти, а освіта його працівників – відповідно – наслідком. Натомість із позицій гуманізації суспільства сама особа фахівця має висувати нові вимоги до виробництва, до кваліфікації праці, її інтелектуального і творчого змісту. Відтак, резонансної актуальності набуває проблема гуманізації і гуманітаризації вищої освіти [4, с. 41-42].

За сучасними мірками освіченою вважається особистість, яка мислить вільно і толерантно, спроможна до усвідомленого етичного вибору з-поміж культурних цінностей і альтернатив, духовно-етичного і творчого саморозвитку. Саме така особистість має стати цільовим орієнтиром і результируючим ефектом інтелектуально розвиваючої і виховної діяльності у вищій школі.

Динамічний розвиток суспільства потребує нових підходів до організації системи вищої освіти, які сформували б у студентів спроможність передбачати майбутнє, відповідальність за нього, віру в свою здатність впливати на це майбутнє. Реалізацію таких підходів може забезпечити гуманізація та гуманітаризація освіти. Під гуманізацією освіти розуміється організація навчання з максимальним урахуванням індивідуальності студента, створення сприятливих умов для розкриття його здібностей, самовизначення, орієнтація освіти не лише на підготовку студента до майбутнього життя, а й на забезпечення повноцінності життя на кожному з етапів.

Під гуманізацією освіти слід розуміти створення світоглядно-аксіологічної та цілепокладаючої основи для стосунків між суб'єктами освітнього процесу, здатної забезпечити оптимальне становлення особистості учня. У межах гуманістичної стратегії освітні цілі формулюються «від імені людини», яка розглядається не як засіб, а як основна мета освіти.

Гуманізація освіти – це створення умов для самореалізації, самовизначення особистості в просторі сучасної культури, створення в навчальному закладі такої духовної атмосфери, яка стимулювала б активність світогляду і ціннісних орієнтирів особистості, спонукала б до творчості й саморозвитку, сприяла б морально-психологічному вдосконаленню людини, внутрішній переорієнтації системи духовних цінностей, усвідомленню власної гідності й цінності іншого індивіда, формувала б почуття відповідальності й співпричетності до минулого, сучасного і майбутнього [13, с. 50-51].

Процеси гуманізації освіти передбачають застосування нових «гуманних» методик і систем викладання. До гуманістичних аспектів освіти слід віднести також створення творчої атмосфери в навчанні фахівця, забезпечення можливостей загальнокультурного розвитку студентів, організацію дозвілля студентів тощо. Орієнтація на гуманістичні ідеали передбачає пріоритетність інтересів особистості перед державою, студента перед адміністрацією. Загалом гуманізація і гуманітаризація вищої освіти спрямовує освітні процеси в напрямку високорозвиненого соціального, культурного і економічного буття людини.

Вдосконалення системи вищої освіти шляхом її гуманізації та гуманітаризації сприятиме а) підвищенню рівня людського і соціального капіталу особистості за рахунок зростання якості отриманої освіти і формування гуманістичного світогляду майбутнього працівника; б) зростанню ефективності інвестицій в людський капітал, тобто підвищенню рівня віддачі від створених умов для самореалізації і самоствердження особи; в) піднесенню інтелектуального рівня особи і її статусу, який забезпечує соціальний захист і адаптацію людини в умовах ринкової економіки; г) деонтологізації етичних цінностей тощо.

Найважливіше завдання освіти – розвиток особистісного потенціалу. Особистість – це людина, в якій виразно простежуються людські якості на кшталт совісті, честі, прагнення до цінностей найвищого ґатунку. Такий індивід послідовно відстоює своє право на повагу до духовної свободи і самовизначення. Істотною складовою частиною самовизначення є трансляція світоглядно-аксіологічних пріоритетів і переклад їх мовою особистісних значень. Під духовним самовизначенням слід розуміти вибір домінанти, яка сформована в результаті пізнавально-пошукової активності індивіда. Людина прагне визначити себе, своє «я», вона відбирає і «фільтрує» цінності життя і культури, формує власне соціокультурне поле.

Особистість постає ключовою цінністю тому, що розвиток саме її потенціалу, процес її творчої самоактуалізації є безальтернативною метою як

суспільного розвитку, так і функціонування системи освіти. Більше того, це положення набуло нормативного характеру, оскільки вимога спрямованості освіти на всезагальний розвиток людини міститься в Загальній декларації прав людини. Зазначена особливість передбачає пріоритетність гуманітарних цінностей системи освіти. Саме їх розвитком зумовлюється процес гуманізації та гуманітаризації освіти на сучасному етапі як визначальний напрям змістовного реформування системи освіти.

Вирішального значення набувають два аспекти. Перший передбачає не тільки формування певної системи знань, а й розвиток духовності в контексті гармонійної взаємодії всіх індивідуальних процесів світосприйняття. Особливого значення тут набуває формування етично обумовленої мотивації навчання, орієнтованої на самоактуалізацію системи індивідуальних цінностей та гуманістичних характеристик системи взаємовідносин між викладачем і студентом. Другий аспект пов'язаний з акцентом на подоланні технократичної природи сучасного навчання.

Новітня освітня парадигма має базуватися на імперативах *проблемності, діалогічності, дискусійності*. Такий підхід сприятиме подоланню монологізму, проповідницьких моделей передавання знань, нескінченних посилянь на авторитети тощо. У підсумку це надасть можливість не лише здобувати інформацію, а й бачити в навколишньому світі проблемні ситуації, чітко формулювати завдання, самостійно вирішувати їх, рефлексійно ставитись до критеріїв, пріоритетів і преференцій.

Гуманітарне знання акцентує увагу на індивідуальності, унікальності й неповторності людини. Міжособистісна комунікація, діалог не є чимось зовнішнім щодо індивіда, а відноситься до глибинної структури його індивідуальності, його свідомості, його Я. Згідно з М. Бахтіним, кожен з нас існує не просто тому, що мислить, усвідомлює, а тому, що відповідає на запитання іншої людини. Діалог – це не зовнішня мережа, в яку потрапляє індивід, а єдина можливість самого існування індивідуальності, те, що

віддзеркалює внутрішню сутність людини епохи інформаційного суспільства.

На рівні сучасної філософської та освітньої практики дедалі виразніших ознак набуває тенденція переходу від «канонічного» типу мислення до «інтерпретуючого». Саме інтерпретативний спосіб філософування «знімає» непримиренність методологічних опозицій, трансформує її у проблематику дискурсу [1, с. 144-145]. Гуманітарне пізнання стереоскопічне по відношенню до об'єкта. Воно будується в декількох просторово-часових зрізах, суміщаючи проєкції події, оповідання (автора) і дослідника. Таке поєднання вводить текст в контекст «великого часу», в якому всі культури причетні один одній, а їх інтерпретація має принципово відкритий характер.

Основним завданням сучасного реципієнта освіти постає необхідність навчитися самостійно не лише здобувати знання, а й вміло, ефективно їх застосовувати, використовувати для індивідуальних і суспільних потреб. За відсутності повчального загальнокультурного, духовного, морального, мистецького досвіду це неможливо. Тому в процесі формування спеціаліста особлива увага має приділятися формуванню світогляду, кожної його складової – раціонально-логічної, емоційно-образної і аксіологічної.

Основна проблема пов'язана з особливостями формування світогляду: в принципі він може генеруватися на підставі будь-яких впливів. З огляду на цю обставину завдання полягає в тому, щоб до формування світогляду «доклали руку» не стільки примітивні, вульгарні й егоїстичні стереотипи масової свідомості, скільки загальнокультурний досвід, який поєднує свободу з етичною відповідальністю, симетрично вдосконалюючи людину і суспільство.

Сьогодення вимагає від філософії теоретичного осмислення результатів досягнень сучасної науки, а також подолання низького рівня світоглядної культури загалом і догматизованого лінійного мислення зокрема. Філософія продовжує залишатись стрижнем духовної культури

суспільства, її квінтесенцією. Поліаспектність і багатовимірність світу, який вагітний найрізноманітнішими варіантами розвитку, потребує відмови від класичного фундаменталізму у філософії, суспільних та гуманітарних науках. В цьому контексті світоглядно-методологічний плюралізм є не стільки ознакою інтелектуальної кризи, скільки – як це не парадоксально – шляхом до її подолання [15, с. 342].

Гуманістична філософія освіти можлива лише як результат акцентованих, концентрованих, комплексних і системних рефлексійних зусиль. Починаючи з методологічної рефлексії, філософські основи згодом себе проявляють у дидактичній рефлексії в процесі осмислення теорії навчання, поглиблюючи процеси освіти за допомогою рефлексійного освоєння пізнавальної діяльності. Гуманістичні основи мають такі філософські аспекти освіти: включення методології в зміст освіти; прогностичну функцію гуманістичної філософії освіти; критичну функцію філософії освіти; генеруючу функцію філософії освіти; інтегруючу функцію філософії; використання наукової картини світу в якості методології пізнання тощо. Зміна методології філософії освіти, характерна для формування гуманістичної філософії освіти, вимагає осмислення методологічної функції загальнонаукової картини світу в контексті світоглядної функції філософії освіти.

Висновки. Динамічний розвиток суспільства потребує нових підходів до організації системи вищої освіти, які сформували б у студентів спроможність передбачати майбутнє, відповідальність за нього, віру в свою здатність впливати на це майбутнє. Реалізацію таких підходів може забезпечити гуманізація та гуманітаризація освіти. Вдосконалення системи вищої освіти шляхом її гуманізації та гуманітаризації сприятиме а) підвищенню рівня людського і соціального капіталу особистості за рахунок зростання якості отриманої освіти і формування гуманістичного світогляду майбутнього працівника; б) зростанню ефективності інвестицій в людський капітал, тобто підвищенню рівня віддачі від створених умов для

самореалізації і самоствердження особи; в) піднесенню інтелектуального рівня особи і її статусу, який забезпечує соціальний захист і адаптацію людини в умовах ринкової економіки; г) деонтологізації етичних цінностей тощо.

Список використаної літератури:

1. Альберт Х. Трактат о критическом разуме / Пер с нем., вступ. ст. и примеч. И. З. Шишкова. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 264 с.
2. Білодід Ю. М. Структура духовності особистості / Ю. М. Білодід // Вчені зап. Харків. гуманіт. ін-ту «Народна українська академія». – Т. 6 / голов. ред В. І. Астахова. – Х. : Око, 2000. – С. 239–248.
3. Брегадзе А.А. Проблема сущности личности. // Отчуждение человека в перспективе глобализации мира. – СПб. : Издательство «Петрополис», 2001. – С. 22–31.
4. Киселёв Г. С. «Кризис нашего времени» как проблема человека // Вопросы философии. – 1999. – № 1. – С. 40–52.
5. Кремень В. Освіта в контексті сучасних соціокультурних змін / Василь Кремень // Філософія освіти. – 2008. – № 1-2. – С. 15–21.
6. Кумбс Ф. Г. Кризис образования в современном мире. Системный анализ / Пер. с англ.; под ред. Г.Е. Скорова. – М. : Прогресс, 1970. – 286 с.
7. Льюрия Н.А. Образование как феномен культуры и фактор развития личности: Автореф. дис. д-ра философ, наук. – Томск, 1997. – 39 с.
8. Матяш Т.П. Сознание как целостность и рефлексия. Текст. / Т.П. Матяш. – Ростов-на Дону, Издательство Ростовского университета, 1988. – 184 с.
9. Патнем Х. Реализм с человеческим лицом // Аналитическая философия: становление и развитие. Антология. – М.: Прогресс-Традиция, 1998. – С. 468–494.
10. Пролесєв С. Обдарованість як чинник та виклик освітній системі // Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір. Колективна моногр. – К. : 2012. – С. 220 с.
11. Скотна Н. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії / Надія Скотна. – Л. : Укр. технології, 2005. – 384 с.
12. Турен А. Возвращение человека действующего: очерк социологии / Пер. с фр. – М. : Научный мир, 1998. – 204 с.
13. Уайт Дж. Цілі соціального виховання особистості / Дж. Уайт // Філосо. і соціол. думка. – 1995. – № 9. – С. 42–54.
14. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 324 с.
15. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме / М. Хайдеггер // Проблема человека в западной философии. – М. : Прогресс, 1988. – С. 314–356.
16. Холл К. С. Теория личности / Кэлвин С. Холл, Гарднер Линдсней. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 592 с.

Личность как основной целевой ориентир гуманитарной сферы

Фиалко Н.А.

Абсолютным приоритетом гуманитарной сферы в целом и образования в частности является реализация творческого потенциала личности. Человек имеет статус ключевой ценности потому, что именно ее сущностный потенциал оказывается безальтернативной основой общественного развития. Основным целевым ориентиром современного образования является личность, которая мыслит свободно и толерантно, способна к осознанному нравственному выбору между различными альтернативами духовного и творческого развития.

Ключевые слова: личность, гуманитарная сфера, целевой ориентир, мировоззренческая культура, креативность, инновации, диалог.

Personality as a Key Landmark for the Humanitarian Sphere

Fialko N.

An absolute priority for humanitarian sector in general and education in particular, is the realization of creative potential. A man has the status of core value because only human intrinsic potential appears to be a sole basis for social development. A key landmark of modern education is the person who thinks freely and tolerantly, able to make an ethical choice between different alternatives spiritual and creative development.

Keywords: personality, humanitarian sphere, landmark, worldview culture, creativity, innovation, dialogue.